

SOMOGYORSZÁG

Rengeteg Somogy, Somogyság, Somogyország... Területét tekintve a legnagyobb dunántúli megye. Fejét a Balaton hullámai mossák, lába a Dráva vizébe lóg. A megye északi és déli széle, Siófok és Barcs között mintegy százhusz kilométer a távolság. Gazdag megye. Van tava és folyója, jól termelő mezőgazdasága és fejlődő ipara, vannak erdői és szántóföldjei, rétjei és legelői, jó útjai és vasútvonalai. Ahogy hársból Harsány, Fűzből Füzes, égerből Egres, úgy lett a somból Somogy. A megye neve azt bizonyítja, hogy itt az

erdőelés hasznos tudományát az emberek régtől ismerik.

A táj domborzati képe rokon Zalával: észak-déli irányú dombok és völgyek tagolják. Az északra futó patakok a Balatont táplálják, a délre haladók a Drávába folynak. A táj fő vízgyűjtője a megye derekán végigpántlikázó Kapos, mely a somogyi források vizét viszi a Sión át a Dunába. A Kapos völgye a megyét két jól elkülöníthető tájegységre osztja: az északi dimbesdombos, tagolt felszínű Külső-Somogyra és a déli ligetes-erdős, lapos táblákból álló Belső-Somogyra. A két táj között mintegy félúton helyezkedik el a megye székhelye, Kaposvár. Földrajzi és történeti adottságai folytán a megye északi és déli szegélyét, a somogyi Balaton-partot és a Drávamentét is önálló tájegységnek mondhatjuk. [...]

Somogy ritkán lakott tája az országnak. Egymástól távol eső irtásfalvakban él a lakosság. Vannak szomszédos települések, amelyek között több mint tíz kilométer a távolság. Különösen a török hódoltság alatt szenvedett sokat a megye. Valósággal népesedési vákuum alakult ki Somogyban, mely magához szívta a környező és távoli tájak népét. Ide nem kellett telepíteni, maguktól is jöttek az emberek. Így lett Somogy etnikailag talán a legváltozatosabb, legszínesebb része az országnak. A magyarok mellett élnek itt horvátok, szlovákok, németek, szerbek, s a személy- és helynevek között dél-balkáni népcsoportok is föllelhetők.

A magyar szólásokban és közmondásokban a megyék közül Somogy neve szerepel a leggyakrabban. Lássunk néhányat! „Megbecsüli, mint a somogyi gyerek a nadrágját.” (Érdemén felül megbecsül valamit.) „Ráncos, mint a somogyi pendely.” (Olyan vén, hogy már csupa ránc az arca.) „Szuszog, mint a somogyi bocskor.” (Hangosan szuszog). „Nyugszik, mint a somogyi gyerek.” (Örökre elaludt, meghalt.) A nyelvjárási és a régi nyelvi adatok mellé tegyük a köznyelvben élő kifejezéseket! „Somogyi bicskás; somogyi betyár; somogyi rosseb bakák.” (Az első világháború idején nevezték így a somogyi ezred katonáit, mert sokat „rosseb”-eltek..)

Akárhogy nézzük, e szólások nem hízelgő jelzőként emlegetik Somogy nevét. Mintha a népnyelv is Csokonai sokszor idézett költői kérdését nyomatékositáná: „Hát csak sertést nevelt-é / Itt a makk s haraszt? / Hát csak kanásznak termett / A somogyi paraszt?”

De tévednénk, ha a megye nevében csak a szellemi elmaradottság, a vadság, a sötétség, a társadalmi bajok, a szegénység jelképét látnánk. **Csokonai** nemcsak kipellengérezte a somogyi tudatlanságot, de országjáró vándorlása során megértő barátokra is talált. **Nagyváthy János** működése idején Somogy újszerű mezőgazdasági reformtörekvések otthonává vált. Itt élt és írta verseit **Berzsenyi Dániel**. 1848-ban **Noszlopy Gáspár** megszervezi a somogyi népfelkelést. (...) Számos költő - **József Attila, Szabó Lőrinc, Kassák Lajos, Jankovich Ferenc** - emeli költeményeibe a somogyi Balaton-part látványát és hangulatait. Egy időben több festő is él és dolgozik a megyében.

Somogy - ahogy Csokonai mondta - „Múzsáknak szentelt kies tartomány”. Somogy útjait szemet pihentető, a tekintetet végtelenbe röptető nyárfasorok szegélyezik. Dombjai tetejére egyetlen iramodással fölérni. Legelőin terebélyes tölgyfák alatt nyájak delelnek. Somogy az ember kezéhez és méreteihez szelídített táj: „széptájú Somogy”. De Somogy súlyos gondoktól, keserves történelmi örökségtől terhes vidék is... Mai költőink közül **Takáts Gyulát** szólította meg a legmélyebben. S a költő meghallotta és elfogadta ezt a szólítást. Meleg szavakkal köszönti megyéjét:

*Széptájú Somogy! Szívemre nőttél!
S ha lódulok, a lelked visszaránt!
Tölgyeid lombja, mint méhes döngt:
sok emléked hívó kakuk-madár.*